

Asia: VN/28370/2020

Kuluttajaluottoja koskevan lainsäädännön tarkistaminen. Työryhmän mietintö.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Kärjäoikeus pitää ehdotuksen yleisiä tavoitteita kuluttajaluottoihin liittyvien velkaongelmien vähentämisestä, kuluttajaluottojen hinnoittelun ja markkinoinnin ohjaamisesta yhteiskunnallisesti hyväksyttävämpään suuntaan sekä luotonottoon ja maksamiseen liittyvien väärinkäytösten estämisestä Helsingin hovioikeuden esittämin tavoin kannatettavina.

Kärjäoikeus yhtyy hovioikeuden näkemyksiin myös sääntelyn monimutkaistumisesta ja asiakkaan tunnistamisvelvollisuuden vaikutuksista. Hovioikeuden näkemys tuomioistuinten työmäärän lisäyksestä on myös oikeansuuntainen, mutta kärjäoikeus on kuitenkin sitä mieltä, että mietinnössä ehdotetuilla muutoksilla on selvästi suurempi merkitys kärjäoikeuksien työmäärään kuin mitä mietinnössä esitetään.

Seuraavassa kärjäoikeus ottaa kantaa ehdotukseen niiltä osin, joilla lähinnä on vaikutusta summaarisia velkomusasioita käsittelevien kärjäoikeuksien toimintaan.

Ehdotusten vaikutukset summaaristen asioiden käsittelyyn ja tietojärjestelmiin kärjäoikeuksissa

Ehdotetut korkokattosäännökset ja nykyinen sääntely

Mietinnön mukaan ehdotettu 15 prosentin korkokatto koskisi lain voimaantulon jälkeen tehtäviä luottosopimuksia ja lisäksi korkokattoa ehdotetaan sovellettavaksi myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin jatkuvaa luottoa koskeviin sopimuksiin siltä osin kuin näiden sopimusten nojalla tehdään uusia nostoja ehdotetun lain voimaantulon jälkeen. Korkokatto ehdotetaan sidottavaksi viitekorkoon, mikä puolestaan tyyppillisesti heijastuu korkolain 4 §:n 2 momentin mukaiseen viivästyskorkoon.

Näin ollen käräjäoikeuksilla olisi muutoksen jälkeen jatkossa sovellettavana kuluttajaluottoihin seuraavat korkokatot:

Ennen 1.6.2013 otettuihin luottoihin ei sovelleta korkokattoa, mutta niiden osalta täytyy viran puolesta tutkia, että sopimukset täyttävät kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY edellytykset.

Ajalla 1.6.2013 – 31.8.2019 otetuille luotoille on säädetty 50 %:n korkokatto lisättynä viitekorolla. Luotoille, jotka on otettu 1.9.2019 tai sen jälkeen, on säädetty 20 %:n korkokatto. Tämän lisäksi on 1.9.2019 ja sen jälkeen otettuihin kulutusluottoihin sovelletaan kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n 2 momentissa säädettyä luottokustannuskattoa.

Lisäksi on säädetty kaksi väliaikaista korkokattoa, joista kumpikin on voimassa vain väliaikaisen lain aikana sovittuihin luottoihin tai jatkuviin luottoihin niiden erien osalta, jotka on nostettu lain voimassaolon aikana. Näitä ovat KSL 7 luvun 17 c §:n mukainen väliaikainen 10 %:n korkokatto, kun luotto otettu tai sitä nostettu 1.7. – 31.12.2020 ja KSL 7 luvun 17 c §:n mukainen väliaikainen 10 %:n korkokatto, kun luotto otettu tai sitä nostettu 1.1. – 30.9.2021. Tämä siis tarkoittaa, että näitä väliaikaisia korkokattoja ei lähtökohtaisesti sovelleta samanaikaisesti. Jatkuvissa luotoissa kumpikin korkokatto voi tulla sovellettavaksi, jos nostoja on tehty kummankin korkokaton aikana. Näihinkin luottoihin sovelletaan lisäksi kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n 2 momentissa säädettyä luottokustannuskattoa.

Nyt ehdotetaan uutta 15 %:n korkokattoa lisättynä viitekoron määrällä ja lisäksi korkokattoa sopimushetkestä riippumatta jatkuville luotoille, joiden osalta tehdään uusia nostoja. Siirtymäsääntelyllä varmistettaisiin kuitenkin se, ettei yksinomaan uuden korkokaton rikkomisesta voisi olla seurauksena niiden luottokustannusten menettäminen, jotka kohdistuvat ajalle ennen muutoksen voimaantuloa.

Tämä tarkoittaa, että jatkossa uusien luottojen osalta tarkastetaan erilainen korkokatto kuin aikaisemmin ja kaikkien vanhempien luottojen osalta tarkastettaisiin korkokaton noudattaminen uusien nostojen osalta. Soveltamisen mutkikkuutta lisää puolestaan se, että uuden luottokustannuskaton rikkominen ei johda sanktioihin vanhempien luottokustannusten osalta, mikä

osaltaan lisää tuomioistuimen selvitysvelvollisuutta ja tekee ratkaisujen perustelemisen monimutkaiseksi.

Uutta korkokattoa on tarkoitus soveltaa kaikkiin aikaisempiin luottoihin, jos nostoja tehdään uuden korkokaton voimaantulon jälkeen. Mietinnön perusteella jää kuitenkin hieman epäselväksi, mitkä kustannukset lasketaan tällaisen erillisen noston luottokustannuksiksi. Mietinnössä ei myöskään oteta kantaa siihen, mikä on se luoton voimassaoloaika, mikä otetaan huomioon laskennassa tällaisen erillisen noston osalta. Lisäksi jo nyt on näkyneet vaatimuksia, joissa luottoraja on ilmoitettu huomattavan suureksi, mutta nostettu luotto on ollut merkittävästi pienempi eli noin 10 % prosenttia luottorajasta, jolloin luottokustannusten laskennallista määrää saadaan kasvatettua.

Korkokaton sitominen korkolain 12 §:ssä tarkoitettuun viitekorkoon ja samanaikaisesti 20 prosentin ehdottoman ylärajan säilyttäminen voivat mietinnössä todetuin tavoin johtaa siihen, että luottosopimusten korkoehdot muodostuvat nykyistä monimutkaisemmiksi. Mietinnön mukaan yhtenä riskinä voi olla tällöin se, että korkoehto on muotoiltu erehdyksessä sellaiseksi, että se on vastoin ehdotettua kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ää. Mainitun säännöksen rikkomisesta seuraa, ettei kuluttajalla ole velvollisuutta maksaa korkoa eikä muita luottokustannuksia lainkaan, eikä merkitystä ole sillä, onko kyseessä erehdys vai ei. Tältä osin muotoilu on omiaan selkeyttämään tuomioistuimen työtä, mutta se ei poista kokonaan sitä selvitystyötä, mikä aiheutuu muuttuvan koron selvittämisestä. Tämän vuoksi on epäiltävissä, että nämä tilanteet tulevat lisäämään tuomioistuinten työtä.

Mietinnön mukaisesti korkoa koskeva sääntely heijastuu tyyppillisesti myös viivästyskoron määrään, jos luotolle on vaadittu maksettavaksi viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 2 momentin perusteella eli saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää. Kun ehdotettu korkokaton muutos voi merkitä viivästyskoron osalta sitä, että kuluttajilta ei voi periä jatkossa yhtä korkeaa viivästyskorkoa kuin nykyisin. Tämä tarkoittaa sitä, että käräjäoikeus tarvitsee ratkaisuaan varten tarkat tiedot maksamattomista eristä ja niiden osalta vaadittavista koroista. Tällä hetkellä velkojat eivät ole juurikaan ilmoittaneet tällaisia seikkoja oma-aloitteisesti ja haastehakemuksia on jouduttu täydentämään jo nykyisen lain aikana. Kaikki eri korkojaksot huomioiden viivästyskorkoa koskevan säännöksenkin voidaan olettaa aiheuttavan merkittävää lisätyötä käräjäoikeuksille.

Erityisesti tietojärjestelmistä

Mietinnön mukaan korkokaton alentaminen edellyttää muutoksia käräjäoikeuden tietojärjestelmiin, koska kantajien olisi tarpeen ilmoittaa sekä aiemman lain voimassaoloaikana sovittu luoton korko että uuden lain voimaantulon myötä sovittu luoton korko niitä tilanteita silmällä pitäen, joissa luoton korkoa on ollut tarpeen alentaa korkokattosääntelyn tiukentumisen myötä. Tähän näkemykseen voidaan yhtyä. Ehdotuksessa kuitenkin todetaan, että tämä muutos lisäisi tietojärjestelmäkustannuksia arviolta noin 46.000 euron edestä. Käräjäoikeudella ei ole tarvittavia

tietoja kustannusarvion oikeellisuuden arvioimiseksi, mutta käräjäoikeus haluaa nostaa esiin seuraavat seikat.

Tällä hetkellä tietojärjestelmä herjaa automaattisesti vain luottokustannusten ylittymisestä edellyttäen, että velkoja on täyttänyt järjestelmään kentät oikein. Sen sijaan järjestelmä ei herjaa siitä, onko vaadittu korko ollut voimassa olleen säätelyn mukainen tai onko vaadittu korkosaatava laskettu oikein. Tällaisen teknisen muutoksen tekeminen olisi ilmeisen kallista eikä välttämättä edes teknisesti mahdollista ainakaan järkevin kustannuksin nykyisessä Tuomas-järjestelmässä. Asiaan vaikuttaa osaltaan myös vireillä oleva Aipa-hanke, johon kaikki tuomioistuimissa käsiteltävänä olevat asiat on tarkoitus siirtää. Näissä olosuhteissa ei ole pidetty järkevänä sitä, että vanhaan järjestelmään käytettäisiin merkittävästi resursseja. Kriittisiin ongelmiin on löydetty joitain ratkaisuja, mutta nykyisinkin vain muutaman asian tarkastamiseen saadaan järjestelmästä apua. Toisaalta Aipa-järjestelmän nykyisen toiminnallisuuksien perusteella ei ole odotettavissa, että Aipa-järjestelmä toisi tähän ongelmaan merkittävää parannusta.

Joka tapauksessa on selvää, ettei ehdotetuilla kustannuksilla pystytä rakentamaan sellaista teknistä tarkastustoimintoa, joka korvaisi sen manuaalisen työn, jota käräjäoikeuden eri työntekijät tekevät summaarisia asioita käsitellessään.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuteen saapuu tätä nykyä näitä asioita käräjäoikeuksista eniten. Vuonna 2020 Itä-Uudenmaan käräjäoikeuteen saapui summaarisia riita-asioita yhteensä 76 066 ja vuonna 2021 Itä-Uudenmaan käräjäoikeuteen saapui 81.599 asiaa eli 20 prosenttia koko maan summaarisista riita-asioista. Käytännössä käsittelijät tarkastavat manuaalisesti kaikki nuo edellä kuvatut seikat tiettyjen etukäteen määriteltyjen kriteerien perusteella, koska järjestelmä herjaa vain luottokustannuksista. Tämän lisäksi käsittelijät tarkastavat myös lukuisia muita seikkoja. Käsittelijät lähettävät myös yleisimmissä tilanteissa täydennyspyynnöt kantajille.

Nykyiset järjestelmät vaativat tiettyjen luottoon liittyvien seikkojen ilmoittamista, mutta ei esimerkiksi sitä, että kysymyksessä on jatkuva luotto tai miten sitä luottoa on nostettu. Nykyisen järjestelmän avulla ei myöskään pysty laskemaan, onko haastehakemuksissa esitetty korkosaatava laskettu oikein erilaiset korkokatot huomioiden. Nämä tiedot käräjäoikeus tarvitsisi, jotta käräjäoikeudella olisi edes teoriassa mahdollisuus kontrolloida nykyisten ehtojen lainmukaisuus tai ehdotettujen säännösten lainmukaisuus tulevaisuudessa. Tällä hetkellä joudumme luottamaan velkojien ilmoituksiin siitä, että korkosaatavat on laskettu oikein säännöksiä noudattaen. Valitettavasti olemme kuitenkin havainneet, että kaikki velkojat eivät ole noudattaneet näitä säännöksiä, vaikka he toisin ilmoittavat. Tämä ongelma on vakava, vaikka koskee vain osaa velkojista, koska säännökset ovat kuluttajan suojaksi säädettyä pakottavaa lainsäädäntöä.

Vaikutukset summaaristen käsittelyyn

Käräjäoikeudessa summaaristen riita-asiat ratkaisee pääosin kansliahenkilökunta, jolla ei yleensä ole oikeudellista koulutusta. Nykyään heitä vaaditaan kuitenkin yhä laajempaa osaamista. Kansliahenkilökunnan tehtävänä on varsinaisen ratkaisutoiminnan lisäksi erilaisen summien, termien ja päivämäärien tarkastaminen ja täydennyttäminen, mikä on hidastanut summaaristen asioiden käsittelyä. Todettakoon tässä yhteydessä, että summaarinen menettely on alun perin tarkoitettu selkeiden ja riidattomien asioiden nopeaksi ja yksinkertaiseksi menettelyksi, joissa ei pitäisi olla selvitettäviä asioita.

Kansliahenkilökunnalla on myös kasvava huoli siitä, mitä tapahtuu, jos käsittelijä ei huomaa jotain seikkaa, kun he ratkaisevat asioita omalla ratkaisuvastuullaan. Erilaisen korkojaksojen laskeminen on puolestaan jo niin matemaattista, että sellaisten laskelmien tarkastaminen ei ole mahdollista nykyisillä työvälineillä. Kansliahenkilökunta voi toki kysyä neuvoa lainkäyttöhenkilökunnalta ja siirtää asia lainkäyttöhenkilökunnan ratkaistavaksi, mutta Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa summaaristen asioiden käsittelyyn on tällä hetkellä resursoitu kolme tuomarihenkilötyövuotta. Näillä resursseilla ei ole nykyisinkään mitään realistisia mahdollisuuksia tutkia manuaalisesti kaikkien noin 80.000 asian kuluttajasuojaan liittyvien säännösten noudattamista.

Luottokustannukset työllistävät tällä hetkellä merkittävässä määrin käräjäsihteereitä, käräjänotaareja ja käräjätuomareita. Nykyisin trendinä näyttää olevan se, että luotonantajat vaativat korkojen asemesta erilaisia kuluja kuluttajilta. Nämä kulut voidaan nimetä haastehakemuksessa myös muiksi kuluiksi kuin luottokuluiksi, mutta niiden laadun perusteella ne ovat kuitenkin pääsääntöisesti luottokustannuksiin rinnastettavia kuluja tai maksuja. Kun käräjäoikeudet puuttuvat yhteen kuluerään, velkoja vaativat seuraavaksi jotain toista kuluerää, minkä vuoksi kierre vaan jatkuu, mikä ei ole kuluttajasuojan toteutumisen kannalta kovin tehokasta.

Lyhyen seurannan perusteella tuomari vastaa viikossa noin 25 vireillä olevaan asiaan liittyvään summaarissihteen esittämään kysymykseen, mikä tarkoittaa vuositason noin 1300 asiaa. Maaliskuussa 2022 Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden käräjätuomarit ovat ratkaisseet 21 asiaa yksipuolisella tuomiolla ja tuomiolla, mikä tarkoittaisi vuositason noin 250 asiaa vuodessa. Määrässä ei ole otettu huomioon käräjänotaarien ratkaisemia asioita, jotka myös käsittelevät näitä kysymyksiä. Ratkaisutoiminnan kannalta viran puolesta tutkittavan asian ratkaiseminen voi olla jopa tuomiolla ratkaistavaa asiaa työläämpi, koska se vaatii usein myös yhteisön lainsäädännön soveltamista. Tähän nähden mietinnössä esitettyä näkemystä siitä, että ehdotukset voisivat lisätä vähäisessä määrin tarvetta ratkaista velkomusasioita yksipuolisen tuomion sijaan osin tuomiolla, ei voida pitää realistisena.

Sen sijaan mietinnössä esitettyä näkemystä siitä, että tuomareiden ja käräjänotaareiden työmäärä lisääntyy muun muassa kansliahenkilökunnan ohjeistamistarpeen johdosta, voidaan pitää oikeaan osuneena. Tämä tarve ei tule kuitenkaan todennäköisesti vähenemään tai loppumaan niin kauan kuin kuluttajalainsäädännön rakenne säilyy nykyisen kaltaisena. Vanhentumisesta annetun lain 13 a §:n mukaan luonnollisen henkilön sopimukseen perustuva rahavelka vanhentuu viimeistään, kun 20 vuotta on kulunut velan erääntymisestä. Tähän nähden voidaan odottaa, että juttuja, joissa luoton hintaa koskevien ehtojen kohtuuttomuuteen tulee puuttua viran puolesta kuluttajasopimusten

kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY nojalla, ratkaistaan vielä monen vuoden ajan. Tätä arvioita tukee myös se seikka, että mietinnön mukaan vuonna 2021 ratkaistiin vielä 144 764 vanhan lain mukaiseen sopimukseen perustuvaa asiaa, kun velkomusasioita saapui koodilla 0810 tai koodilla 0890 tuomioistuimiin vuonna 2021 yhteensä 276 150 asiaa. Luotonantajien luottoriskin vaikutuksen osalta käräjäoikeudella ei ole lausuttavaa.

Muilta huomioita

Mietinnössä ehdotetaan myös monia muita kysymyksiä, jotka voivat tulla joko viran puolesta tai kuluttajien väitteiden perusteella tuomareiden tutkittavaksi.

Mietinnössä on esitetty näkemys, jonka mukaan korkokattosääntelyn ulottaminen osin myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin, voi herättää velkojat vaatimaan kompensatiota velallisilta. Mietinnössä tätä ei ole pidetty ongelmana kuluttajansuojalain 7 luvun 24 §:n 4 momentin säännökseen perustuen, kun luottosopimuksen johdosta perittäviä maksuja saadaan muuttaa vain sopimuksessa yksilöidyn perustein ja kun vaatimuksen pitää perustua todellisiin kustannusten lisäyksiin. KSL 7:24.2:n säännös ei kuitenkaan estä velkojia vaatimasta tällaisia kuluja, vaikka säännös ansiokkaasti rajaa kuluttajan velvollisuutta maksaa tämänkaltaisia kuluja. Mahdolliset todellisiin kuluihin perustuvat vaatimukset lisäävät joka tapauksessa tuomioistuinten tutkimistyötä, jos sellaisia esitetään.

Hyvää luotonantotapaa koskevaa säännöstä ehdotetaan mietinnössä muutettavaksi siten, että säännöksessä eriteltäisiin nykyistä tarkemmin, minkä tyyppistä markkinointia erityisesti olisi pidettävä hyvän luotonantotavan vastaisena. Muutoksilla on tarkoitus puuttua tiettyihin konkreettisiin luottojen markkinoinnissa havaittuihin epäasiallisiin menettelytapoihin sekä pyrkiä yleisemminkin konkretisoimaan hyvää luotonantotapaa koskevan säännöksen sisältöä erityisesti markkinoinnin näkökulmasta. Ehdotetussa kuluttajansuojalain 7 luvun 8 a § säännöksessä ehdotetaan, että luoton mainonnassa tulisi antaa nimenomainen varoitus, jossa muistutettaisiin kuluttajaa siitä, että luotto on maksettava luottokustannuksineen takaisin, varoitettaisiin siitä, että luotto voi vaikuttaa haitallisesti kuluttajan talouteen, sekä ohjeistettaisiin kuluttajia hakemaan tarvittaessa apua talous- ja velkaneuvonnasta. Lisäksi mietinnön mukaan kuluttajansuojalain 6 luvun 12 b §:ää koskevassa ehdotuksessa säädettäisiin, missä järjestyksessä tarjolla olevat maksutavat tulisi esittää kuluttajalle tämän ostaessa hyödykkeitä verkossa.

Kuluttajien aikaisemman käyttäytymisen perusteella voidaan arvioida, että he tulevat todennäköisesti vetoamaan jatkossa hyvän luotonantotavan rikkomiseen, varoituksen antamatta jättämiseen ja maksutapojen järjestykseen entistä useammin. Sinänsä ehdotettujen säännösten voidaan arvioida edistävän mietinnössä esitettyjä tavoitteita. Mietinnössä esitettyjen kannanottojen perusteella esitetty hyvää luotonantotapaa koskeva säännös olisi tulkittavissa esimerkkiluetteloksi, mutta säännöksen kirjoittamistapa on sellainen, että sen sanamuoto viittaa pikemminkin

tyhjentävään luetteloon. Tämä on omiaan lisäämään tulkintaongelmia. Perusteluita tai säännöksen sanamuotoa olisi hyvä tästä syystä täsmentää tulkintaongelmien vähentämiseksi.

Mietinnössä ei ole määritelty, mitä seuraamuksia hyvän luottotavan rikkomisesta, varoituksen antamatta jättämisestä ja maksutapojen järjestyksen laiminlyönnistä voisi aiheutua luotonantajalle suhteessa kuluttajaan.

Rovaniemen hovioikeus on tuoreessa ratkaisussaan 26.4.2022 Päätös Nro 114 diaarinumero S 21/367, että kulutusluottodirektiivin 23 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on annettava säännökset direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ne pannaan täytäntöön. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Direktiivin kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvien kuluttajansuojalain 7 luvun säännösten muuttamiseen liittyvän lain esitöiden mukaan uhkasakoilla tehostettujen kieltojen katsottiin olevan riittävä keino puuttua luotonantajien epäasianmukaiseen toimintaan (HE 24/2010 vp, s. 19). 15.7.2020 voimaan tulleen kuluttajansuojalain 7 luvun 50 §:n muutoksen myötä kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n säännöksen rikkomisesta otettiin käyttöön myös mahdollisuus seuraamusmaksun määräämiseen.

Direktiivillä ei sellaisenaan voida luoda velvoitteita tai oikeuksia yksityiselle asianosaiselle eikä direktiivin säännökseen voida sellaisenaan, ilman kansallisen lain tukea vedota yksityistä asianosaista vastaan. Edellä mainittujen hallinnollisten seuraamusten lisäksi kuluttajansuojalaissa ei ole säännöstä siitä, että kuluttaja vapautuisi velvollisuudesta maksaa korkoja ja kuluja sillä perusteella, että luotonantaja on laiminlyönyt kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnin. Asiaa on sen vuoksi arvioitava kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n kohtuuttomia sopimusehtoja koskevan säännöksen nojalla. Sanotun säännöksen mukaan ehdon kohtuuttomuutta arvioitaessa on otettava huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olojen muuttuminen sekä muut seikat. Hovioikeus toteaa, että luottokelpoisuuden arvioinnin laiminlyönnillä voi osaltaan olla merkitystä sopimusehtojen kohtuuttomuutta kokonaisuutena arvioitaessa.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 5 §:n mukaan, sopimusehto, joka poikkeaa tämän luvun säännöksistä kuluttajan vahingoksi, on mitätön. Kuluttajansuojalain 4 luvun 2 §:n mukaan kohtuuton ehto on jätettävä huomioon ottamatta ja sopimus jätettävä voimaan muilta osin muuttumattomana, jos se voi sellaisenaan pysyä voimassa.

Jos luotonantaja rikkoo hyvää luottotapaa, jättää varoituksen antamatta tai ei esitä maksutapoja oikeassa järjestyksessä, johtaisi se KSL 7:5 ja 4:2:n säännösten mukaan näiden ehtojen mitättömyyteen, ja ne pitäisi jättää huomioon ottamatta. Ehtojen mitättömyydellä tai huomioon ottamatta jättämisellä ei ole kuluttajan kannalta juurikaan merkitystä. Silloin hovioikeuden ratkaisun mukaan pitäisi sovitella koko sopimusta. Jos sovittelu jää vain käräjäoikeuden harkintaan, sovittelun lopputulos voi olla hyvinkin sattumanvarainen tapauksesta riippuen. Tähän nähden lainvalmistelussa tulisi harkita, mikä olisi se seuraamus, joka olisi näiden laiminlyöntien osalta tehokas, oikeasuhteinen

ja varoittava. Näin myös kuluttajien ja velkojien yhdenvertaisuus pystyttäisiin turvaamaan paremmin eri käräjäoikeuksissa.

Mietinnössä tuodaan myös esiin, että luotonantajille korkokaton ulottaminen myös ennen lain voimaantuloa myönnettyihin jatkuviin luottoihin voi johtaa sellaisten luottosopimusten irtisanomiseen, jotka eivät ole uuden hintasääntelyn vallitessa luotonantajalle kannattavia. Käräjäoikeus pitää tätä mahdollisena, mutta tästä syystä aiheutuvat riitautukset tuskin lisäävät käräjäoikeuden työmäärää merkittävästi.

Luotonhakijan henkilöllisyyden todentamista koskevan sääntelyn tiukentamista voidaan pitää hovioikeuden esittämin tavoin kannatettavana, koska sen myötä mahdollisuudet toisen henkilötietojen väärinkäyttöön ns. verkkokauppapetoksissa vaikeutuvat. Tämä vähentää sanotun tyyppistä rikollisuutta sekä haittoja ja vahinkoja esimerkiksi henkilötietovuotojen uhreille. Toisaalta velkojilta on vaadittava, että heidän järjestelmänsä ovat niin suojattuja, ettei niistä pääse vuotamaan asiakkaiden henkilötietoja.

Lopuksi

Käräjäoikeus näkee hovioikeuden tavoin, että ehdotetut muutokset eivät pitkälläkään aikavälillä vähennä käräjäoikeuksissa summaarisina vireille tulevien riita-asioiden määrää. Päinvastoin tuomioistuinten käsiteltäväksi päätyvien kuluttajaluottoihin perustuvien velkomusasioiden määrää on omiaan lisäämään tai ainakin säilyttämään nykyisellä tasoalla se, että osa kuluttajista voi tulevaisuudessa saada luottoa edullisemmin, mikä voi houkutelaa entistä suurempaan luotonottoon, ja että korkotason alentaminen voi houkuttaa luotonantajia kasvattamaan myönnettävien luottojen määriä ja laina-aikoja. Edellä todetuina tavoin ja mietinnöstä poiketen käräjäoikeus katsoo, että nyt tehdyt ehdotukset lisäävät selvästi jo nykyisinkin käräjäoikeuksien huomattavaa tutkimisvelvollisuutta.

Jos kuluttajansuojaa halutaan parantaa niin, että se on myös tosiasiallisesti mahdollista toteuttaa, tämä vaatisi jo nykyisen sääntelyn perusteella lisäresurseja. Uudet monimutkaiset säännökset puolestaan lisäävät tätä tarvetta. Sen vuoksi käräjäoikeus haluaa nostaa esiin sellaisen vaihtoehdon, jossa kuluttajaluottoihin liittyvät ehdot ja maksut hyväksytettäisiin etukäteen kilpailu- ja kuluttajaviranomaisella. Tällöin sopimuksissa tulisi määritellä kaikki hyväksyttävät ehdot, korot ja kulut, jolloin muita korkoja ja kuluja tai toisenlaisia ehtoja ei voisi lainkaan vaatia tai soveltaa. Mikäli tämänkaltaisia rajoituksia ei tehtäisi, haasteeksi jäisi edelleen nykyiset luottokustannuksiin liittyvät ongelmat, joita voidaan pitää kuluttajan kannalta jopa korkoa suurempina ongelmina. Lisäresursointiin täytyy varautua sekä henkilöstön että tietojärjestelmien osalta, mikäli vallitsevaa järjestelmää ei haluta olennaisesti muuttaa.

Marika Siiki

osaston johtaja, kärjätuomari

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus

Heikkinen Timo

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus